Ч. 251 (14.148). Львів, пятниця 20. вересня 1935. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504·060. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-36. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Що ухвалив зїзд українських еміґрантів Чехословаччини.

З чеської преси довідуємося, що в днях 14. і 16. ц. м. відбулася в місті Млада Болеслав конференція українських еміґрантських організацій в усієї Ч. С. Р. при участи близько 100 делеґатів. Проводив на конференції *інж. Галька* з Праги.

У висліді дводенних нарад принято резолюцію, в якій підчеркнено *конечність обєднання всіх українських демократичних організацій у Чехословаччині*. Учасники конференції станули на становищі, що Закарпаття, яке прилучилось до Чехословаччини з власної волі свого населення, може розвивати у рямках Ч. С. Р. всі свої питомености і вести власне національне життя. Тому учасники конференції відкидають всякі спроби відірвання Закарпаття від Чехословаччини і будуть протиставлятись рішуче всякій ірреденті.

В дальших резолюціях конференція зажадала *розбудови українського народнього і середнього шкільництва*, зокрема надання права прилюдности для прив. української *реальної гімназії у Ржевницях* і перенесення її до міста Млада Болеслав.

Конференція вислала привітні телеграми до през. Масарика, през. міністрів Малīнетра і мін. суспільної опіки інж. Нечаса

Які є пропозиції комітету пятьох?

ПАРИЖ, 19. 9. ПАТ. Сент Бріс подає в „Журналю“ подробиці пляну, що його устійнив комітет пятьох. Той плян передбачує можливість деяких територіяльних вирівнань. Йде про території Оґадену й Данакіль, які колись Іден пропонував Італії. Італія вважає ті терени за безвартісні під економічним оглядом й не думає, щоб вони надавалися до кольонізації.

Говорять теж про доступ Абісинії до моря, англійці пропонували Зайля, що міг би конкурувати з Джібуті. Та Женева передбачує створення з Джібуті вільного міста. Тоді Франція мусілаб понести деякі жертви. Всеж в Італії оба ті проекти не схочуть прийняти.

Зновуж французька делеґація думає, що вияви пятьох опертий на згаданих основах запевнив би Італії, якщо вона його льояльно прийнялаб, рішаючу ролю й вона за кілька років здобула би таке саме становище в Абісинії, яке Франція має тепер у Марокко. Італія повинна бути терпелива, скористати з міжнароднього мандату, який дає їй Ліґа Націй і розвинути діяльність, що вийшлаб їй тільки на користь

ПРОЕКТ „ҐЕНЕРАЛЬНОГО ДОРАДНИКА“.

РИМ, 19. 9. ПАТ. „Ляворо Фашіста“ в кореспонденції з Женеви повідомляє, що представлені італійській і абісинській делеґації пропозиції комітету пятьох передбачують створення міжнароднього заряду над Абісинією під збірним мандатом Ліґи Націй. На чолі того заряду стояв би делеґований Ліґою комісар з дуже широкими повновластями. Він мав би титул „генерального дорадника“. У праці помагалиб йому два інші дорадники. Тому зарядові трьох дорадників булаб підчинена міжнародня поліція. Дорадники не моглиб належати до суміжних з Абисинією держав. Іменування дорадників відбулосяб тільки за згодою неґуса. Теж у склад міжнародньої поліції не моглиб входити громадяни суміжних з Абісинією держав.

В господарській ділянці комітет передбачує поважні концесії в користь Італії. Крім цього Англія й Італія мусілаб відступити Абісинії частину своїх територій у Сомалі з пристанею Зайля, в заміну за те, що Італії відступилаб Оґаден і країну Данакіль.

На думку кореспондента „Ляворо Фашіста“ Італія ніяк не може прийняти тих пропозицій. Цікава є тільки сама засада технічних дорадників.

ІТАЛІЯ НЕ ПРИЙМЕ ПРОПОЗИЦІЙ.

ЛЬОНДОН, 19. 9. ПАТ. Райтер повідомляє з Женеви, що є там стан великого поденервування. Назагал думають, що Абісинія прийме пропозиції комітету пятьох, зновуж Італія відкине їх. Італія мала домагатись бодай трьох днів на приготовання відповіді, бо в суботу збереться на засідання італійська рада міністрів.

Ляваль домагався, щоб Алюізі особисто поїхав до Риму і зясував справу Мусолінієві. Та, ще не вирішене, чи Алюізі поїде до Риму. Ляваль на суботу їде до Парижа, щоби взяти участь у засіданні ради міністрів.

В Римі переважають протиугодові настрої.

РИМ, 19. 9. ПАТ. Дипльоматичні і пресові кола з великим зацікавленням дожидають відповіді італійського уряду на пропозиції комітету пятьох. У звязку з останніми ухвалами італійської ради міністрів, що відкинула всяку компромісову розвязку та у звязку з деякими голосами преси, що оцінюють ті пропозиції як невистарчальні, в Римі переважають песимістичні настрої щодо можливости мирового поладнання італійсько-абісинського спору. Здогадуються теж, що остаточне становище італійського уряду оголосять у суботу з нагоди численних політичних зборів, що відбудуться в цілім краю.

ІТАЛІЯ НЕ ПРИЙМЕ ПРОПОЗИЦІЙ.

ПАРИЖ, 19. 9. ПАТ. Всі женевські кореспонденти згідно підкреслюють, що треба рахуватись з тим, що Італія рішуче відмовиться прийняти пропозиції комітету пятьох. Загально твердять, що найбільші труднощі викличе точка, що виключає збройну окупацію Абісинії Італією та те, що Італії не признають формального мандату над державою неґуса. Англія робить такі приготування, якби рахувалась з виступом Італії з Ліґи Націй.

ПОЗИЧКА НА ОБОРОНУ КОЛЬОНІЙ.

РИМ, 19. 9. ПАТ. Аґенція Стефані оголошує такий комунікат: Рада міністрів прийняла на своїм засіданні проект закону про засоби на покриття коштів звязаних з обороною кольоній у східній Африці.

Той закон уповажнює уряд випустити позичку зв. „пятьвідсотковою рентою“. Ця позичка є вільна від усіх податків теперішних і майбутніх. Субскрибційна ціна 95 лірів при номінальній вартости 100 лірів. Крім цього рада міністрів ухвалила низку розпорядків щодо оборотового і доходового податку та оплат за перевіз товарів автами й залізницями

Абісинська кара за дезерцію.

АДІС АБЕБА, 19. 9. ПАТ. Ґубернатор Гарару видав відозву, що накликає всіх мужчин, які спосібні носити зброю, до рядів армії. Хто не буде поминуватись тому закликові, того каратимуть незвичайно суворо. Дезертирів, коли їх зловлять, переберуть у жіночі шати та водитимуть по вулицях Гарару. Потім їх повісять.

Міста Алуа і Авеум поступенно евакуують, бо побоюються італійського нападу.

ЩО ДАЛІ?!

Львів, 19. вересня 1935

Найпильніший читач польської преси не найде в ній відповіди на поставлене у наголовку цих міркувань питання: які акти прилюдного життя чекають польську державу і її громадян, що далі буде діятись — зі соймом, сенатом, з урядом, з державною президентурою, — що далі станеться у тому процесі перетворювання устрою польської держави, який досі задокументував себе в акті нової конституції, нової виборчої ординації та останніх виборів до сойму і сенату? З цілої санаційної преси один В. Стпічинський у „Курієрі Поціннім“, у своїх післявиборчих рефлексіях не обмежився до оптимістичних уваг (він сам став послом!), але й делікатно осудив систему неінформування громадян про найважніші державні справи. „Праця над інформуванням і освідомлюванням громадянства про справи краю займає сьогодні багато енергії у всіх урядів світа, навіть у країнах з високим рівнем загальної освіти та виробленого громадського інстинкту. У наших умовинах, у краю, де вістка зі столиці доходить до глухого села часто за кілька місяців, де мілїони людей нічого не читають та живуть сплетнею і поголоскою, проблема формування свідомости й уяви громадян є і буде державним інтересом першорядного значіння“. („Кур. Пор.“ з 11. ц. м.) До тих уваг варшавського публіциста можна би хіба додати, що нічого покликуватися на глухі села і людей, які не читають ґазет, — коли сама столиця держави живе у повній несвідомості завтрішнього політичного дня і коли до непоінформованих належать навіть — редактори санаційних щоденників!

Мінорні рефлексії „Курієра Поранного“ доповнив теж санаційний „Час“, який ствердив, що з закінченням виборів відпав останній, хоч який слабий, чинник, який „змушував до умової праці, хочби з неґативного погляду“. „Тепер загрожує громадянству не конче з його вини, — або рекордовий квієтизм, або повна інерція“. І далі йде біднення, якою вбивчою буває політична інерція народу, і що „на довшу мету це стан у всякому разі ненормальний“. Решта міркувань того часопису присвячена побожному бажанню, щоб адміністраційні чинники не обхоплювали всіх без вийімку ділянок прилюдного життя та допустили до голосу широку самоуправу, незалежну від адміністраційних органів влади. („Час“ з 18. ц. м.).

Як бачимо, то і тут і там поважні санаційні варшавські щоденники обмежились до чисто теоретичних зідхань і мінорного ствердження факту, що ані громадянство, ані вони, інформатори громадян, нічого не знають про хід чергових політичних подій внутрішнього державного життя. В опозиційній пресі можна щонайвище найти відгук каварняних варшавських поголосок з приводу „таємничої“ наради на Замку з участю прем'єра Славека і колишніх санаційних премієрів (без проф. Бартеля), чи з приводу „таємничого“ побуту у Варшаві п. Бартеля чи п. Кватковського, або іншої подібної події, яка в очах людей, спрагнених політичних новин, дістає закраску політичної сензації.

Передовсім відкритим (перед широкою публикою) залишається питання щодо цілої низки персональних змін на керуючих державних становищах. У першу чергу невідомо, чи прийде зміна на становищі президента Республіки, якого каденція вправді ще не закінчена, та який проте міг би уступити тому, що введена в життя нова

конституція, яка передбачує інший вибір президента, і вибрані вже законодатні палати. Ніби, згідно з традиційним звичаєм, має теж прийти зміна кабінету, і тут знову чуємо цілу низку назвиш, старих і нових. Персональні зміни обхоплюють теж становища маршалів сойму і сенату: адже б. марш. сенату Рачкевич став краківським воєводою, а марш. сойму Світальський переходить до сенату. Чуємо, що ніби має бути створена нова інституція Державної Ради (Рада Стану) і нова посада „державного міністра" („міністер стану"), як прибічного дорадника президента. Друга категорія „невідомих величин" то *внутрішній устрій нових законодатних палат*, поділ на клюби (введення „реґіональної" системи?!), спосіб праці та авторитет, який ті установи схотять (чи може не схотять?!) витворити собі. Вкінці третя і найважніша справа, то *зміст дальшої політики*, то всі ті ділові справи, які чекають своєї розвязки, своєї полагоди.

Нас, очевидно, цікавить у першу чергу все те, що має безпосередній звязок з *національною* політикою і сама національна політика влади. Цікавлять нас справи, які ждуть полагоди: справи нашої української діяльности, над якими до денного порядку переходили всі попередні польські сойми та які здебільша мусять бути вирішені законодатним шляхом. Найближчі тижні безумовно виснять всі порушені питання, — покищо — на жаль — нема на них відповіди.

Гостина українців з Галичини на Буковині.

Минулої суботи (14. IX.) улаштувало Товариство „Жіноча Громада" чайний вечір в „Українськім Народнім Домі" в Чернівцях у честь чільних українських гостей з Галичини. Зі Львова приїхали між іншим п-і Орися *Луцька*, донька пробудителя українців на Буковині проф. й академика д-ра Степана Стоцького та дружина провідника кооперативного руху в Галичині, сенатора Остапа Луцького, адв. д-р *Волошин Мих. з дружиною* зі Львова, колишня сенаторка й багатозаслужена видавниця й начальна редакторка прегарних тижневиків „Жіноча Доля" й „Жіноча Воля" та „Світу Молоді" п-і *Олена Кисілевська* з Коломиї й інші.

Чайний вечір ушанувала своєю присутністю між іншим і найбільша сучасна українська письменниця п-і Ольга Кобилянська.

Шановних українських гостей привітала прегарними словами голова Т-ва „Жіночої Громади" п-і професорова *Равлюкова*. Вона звернулася головно з поклоном за надзвичайно корисну й жертвенну редакторську працю п-і О. Кисілевській. Видання її світять усьому українському жіноцтву провідною зорею.

П. д-р *Волошин* привитав теплими словами нашу письменницю п. О. Кобилянську і найшов слова похвали для українського громадянства в Буковині.

П. проф. *Т. Бриндзан* привитав в імени старшого українського громадянства українських гостей з Галичини і зокрема п-ю О. Кисілевську.

П-і *О. Кисілевська* дякувала всім за щире привітання, згадала у своїй промові свою і своїх співробітників працю в редаґуванні вище наведених часописів і напоминала українське жіноцтво до праці серед народу.

Українська молодь гарно співала. Серед веселої, але поважної розмови всі провели корисно цей вечір. Це було свято десятилітнього істнування „Жіночої Долі", „Жіночої Волі" і „Світу Молоді". Вони заслуговують на масове поширення і в Буковині. *(„Час").*

Зі Львова до Ковна.

Вражіння з репортажевої поїздки.

III.

Як живе президент Литви. — Трохи історії. — Не можу бачитися з Вальдемарасом.— Хто править Литвою? — Тяжка проблема диктатури. — Перед новими виборами.

В трикутнику вулиць торговельної дільниці Ковна, за звичайним, зеленим парканом, у глибині трохи запущеного старого городу, видно одноповерховий будинок. Досить великий, сніжно-білий, виринає плястично на соковитому тлі буйної зелені. На ганочку зі сецесійним, бляшаним дашком видно двох вартових у сталевих шоломах.

В тому будинку мешкав колись російський губернатор. Нині повіває над його дахом малиновий прапор з білим тризубним знаком Ґедиміна. Тут живе президент Литви, Антон Сметона.

Я переходив кілька разів попри цей будинок не звертаючи на нього ніякої уваги, тимбільше, що від вулиці, крім одного поліціянта, який проходжується здовж паркану, — ніщо не вказує на те, що тут живе перший громадянин республіки. Аж мій литовський сопутник сказав мені це, показуючи на малиновий прапор у глибині:

— Ось-тут живе наш президент.

Антон Сметона користується серед своїх земляків великим авторитетом. Видно це по способі говорення про нього всіх без винятку моїх нових литовських знайомих. Сметона — один з найстарших, живучих діячів литовського відродження. Співтворець литовського націоналізму. Вже в 1905 р. співпрацює в литовській національній пресі у Вильні, а в 1907 р. видає з о. Тумасом, чільним тоді литовським письменником і публіцистом, часопис „Вільтіс" („Надія"), що стояв на національному й одночасно католицькому ґрунті: В першім великім литовськім національнім соймі („Дідиаіс сеймас"), що відбувся у Вильні в 1905 р., бере Сметона участь, як один з його чільних організаторів.

До світової війни метою національного литовського руху була автономія Литви в межах Росії. Щойно воєнні роки приносять зі собою кристалізацію литовської самостійницької програми. В рядах найбільш завзятих і жертвенних носіїв тої програми находимо знову Сметону. З його ініціятиви скликано підчас німецької окупації в 1917 р. історичну, першу Виленську Конференцію, що встановила Литовську Раду, яка опісля, проти волі окупантів, перемінилась у Державну Раду („Тарибу"). Ця „Тариба" під проводом Сметони проголошує 16. лютого 1918 р. декларацію самостійности Литви.

У відношенні до поляків Сметона ніколи не визнавав компромісів і всі польські предложення співпраці з місця відкидав. Не бачив до цього потреби. Політичні обставини склалися корисно для Литви, а польський союзник видавався йому надто небезпечним для гасла окремішности й самостійности литовського народу. Помагала йому зрештою в тому видатно німецька окупаційна політика. Зате під натиском тої політики не міг він відкинути другого компромісу, а саме з Німеччиною. Берлін накидував тоді Литві короля з роду Гогенцолернів. „Тариба" вибрала делеґацію для переговорів з німцями в тій справі і в склад її увійшов Сметона. Делегація предложила литовський престіл князеві Урахові, що був посвояченний з литовськими Радивилами, під умовиною, що прийме імя Мендоґа II. Але до панування німецького князя не дійшло, бо тимчасом розвалилася цісарська Німеччина.

•

Хоча той династичний компроміс Сметони вже від самого початку викликав проти нього опозицію в „Тарибі", „Тариба" іменує його всеж таки 4. квітня 1919 р. першим президентом републики. На тому становищі залишається Сметона до менту скликання першого законодатного сойму в 1920 р. і вже не вертається цим разом на президентський фотель. Президентом републики вибрав сойм християнсько-демократичного діяча Стульґінскаса. Сметона усувається на якийсь час у родинний затишок, час до часу працює в ріжних державних комісіях, але згодом переходить до активної опозиції в пресі. За свої націоналістично-ідеольоґічні статті попадає навіть на короткий час у вязницю.

В 1926 р. вибирають Сметону послом до сойму, куди він входить як провідник ґрупи націоналістів („таутінікі́в") разом з Вальдемарасом та о. Міронасом. Після виборів приходять до влади соціялісти; президентом держави стає Ґрініюс, премієром Слежевіціюс. Починається розкладове експериментування на молодому організмі малої републики.

Військовий переворот у грудні 1926 р. кладе кінець владі комунізуючих литовських соціялістів і Сметона стає знову президентом републики. Є ним до сьогодні, вибраний вдруге повновласними делеґатами цілого краю в грудні 1932 р. на дальших сім літ.

Сметону прирівнюють литовці до Масарика. Так само заслужений він для самостійности своєї держави, так само скромний і таксамо пристрасно любить наукову працю. Політика його вже тепер, здається, томить. Старіється. Має 61 літ. Зневірився у людей. Вальдемарас був довгі роки його найближчим співробітником і приятелем. Невдала спроба перевороту в червні 1934 р., організована Вальдемарасом, була мабуть одним з найтяжчих моральних ударів у житті Сметони. Тепер, як мені казали, найприємнішим заняттям президента є — перекладати класиків на литовську мову і ловити рибу. Бюрократії не терпить органічно. Живе замкнений в собі, мало буває в товаристві й найкраще почувається в родинному колі.

Вернімся при тій нагоді до Вальдемараса.

В Ковні показували мені вязницю, в якій сидить той б. диктатор Литви і б. приятель президента Сметони.

— Можна мені буде з ним поговорити? — запитав я в авторитетних литовських колах.

— Виключене — відповіли мені. — Він зрештою хворий, його доглядають лікарі. Людина, що сама себе зломила.

Зовсім іншу відповідь дістав я на прохання уможливити мені побачення з Вальдемарасом в одному з міністерств.

— Вальдемараса нема в Ковні, його перевезли у вязницю на провінції.

— Тоді поїду на провінцію.

— Виключене. Він хворий і лікарі не дозволять на побачення. Може колись пізніше.

Взагалі, як я зміркував, у Ковні не люблять згадувати особи б. диктатора. Сповивають її якимсь незрозумілою для мене тайною. Невже він аж так небезпечний, той малий, меткий професор університету, б. радник українського посольства в Берліні, ґерманофіл та „анфан терібль" литовської політики?!...

Правда. Про те, що він має ще своїх прихильників навіть серед експонентів теперішнього режіму, переконався я в цілій низці поважних розмов. Ці симпатії можна вичути навіть коли вони подані в найбільш обережній, або байдужній формі.

•

В Литві нема тепер парляментарного життя. Націоналістичний уряд тавтініків рядить уже девять літ без сойму, розігнавши його в день свого перевороту в грудні 1926 р. Є націоналістична диктатура. Законодатну функцію сойму, але без рішального голосу, виконує Державна Рада („Тариба"), якої членів покликує президент републики.

Цей стан є очевидно неприродний і на довшу мету навіть небезпечний. Публична опінія, думка широких народніх мас, не має можливости вислову, а в самій партії тавтініків є поважні розбіжности, чого доказом хочаб минулорічний замах Вальдемараса, що найшов прихильників саме серед членів пануючої партії. Диктатура тавтініків у Литві має крім цього специфічний характер. Вона мала своє джерело в армії, що дотепер є її опорою. Вона не вийшла з динаміки мас, так, як гітлерівська чи навіть фашистівська диктатура. Програма тавтініків — це не ідеольоґічна, конструктивна, політично-соціяльна система. Це дезидерати. Коли шукати прирівнання, то вона більше зближена своїм характером до польської санації. Диктатура тавтініків — це властиво засада втримати за всяку ціну владу у своїх руках.

Безперечно, 9 літ володіння тавтініків не принесло шкоди литовській републиці. Навпаки. Литва піднесла за той час свій міжнародній престіж, зберегла господарську рівновагу в часі найсильнішого наступу кризи та врешті видатно піднесла культуру краю. Але це заслуги — не суть. Істнування густої сітки орґанізаційних осередків партії, підтримуваних ревно адміністрацією, не розвязує проблеми та не обосновує рації істнування диктатури.

В грудні мин. року, в семі роковини військового перевороту, відбувся в Ковні конгрес тавтініків при співучасти 308 делеґатів. Ухвалено резолюції, що прямують до перебудови Литви у якнайбільш тотальну, національну державу, і президент Сметона відчитав на конгресі якесь не „вірую", що малоб переформити, перебудувати психіку литовського народу. Принято новий статут „Союзу Литовських Народників", якого завданням булоб зорґанізувати його членів у своєрідну цивільну ґвардію, що підчинялаcьб у дисципліновано приказам свого верховного вожда — президента Сметони. Але все це залишилось у формі дезидератів, програми, постанови згори, без імпульсу мас, без зрозуміння тими масами життєвої конечности такої ініціятиви.

Ні, нема ще нині в литовському народі конечних предиспозицій для такої диктатури.

Уряд премієра Тубеліса бачить це і розуміє. Що більше — починає вже ніяково почуватись у витвореному положенні. При великому почутті відповідальности того уряду, серед все тяжчих міжнародніх умовин, коли справа Клайпеди, польських та совітських посунень у Прибалтиці, акція опозиції на тлі господарської кризи і т. д. і т. д. — потреба пізнати думку всіх відтінків публичної опінії виявляється конечною.

Тому в Ковні все більше і все голосніше говорять про скоре розписання соймових виборів. Може вже навіть цієї осени. Литовська „Тариба" працює вже — як кажуть — з доручення уряду над новим проектом виборчої ординації. Дуже можливо, що уряд захоче забезпечити собі більшість і не одну новинку прийме туди з польських зразків.

Якби там не було, Литва дістане мабуть вже скоро назад свій сойм і опозиція зможе виговоритись, а може й у дечому переконати.

В умовинах литовської дійсности був би це крок розумний.

Роман Голіян.

Історична пригадка „русским".

Всі ми погодимося, що надто багато місця присвячувати нашому московфільству, та ще й типу „Русского Голоса", — річ рішуче зайва і недоцільна. Існують чейже „величини", які нічого так не бажають собі, як того, щоб з ними полемізували, хочби навіть лаяли, щоби тільки про них була вічно мова! Не думаємо робити реклями людям, ґазетам і гуртам, які проходять у громадському житті незамітними та над якими національне життя проходить до денного порядку. Тому й у широку полеміку з останньою „принципіальною" статтею „Русского Голоса" вдаватись не станемо, а тільки — для науки і забави — обмежимось до пригадки його редакторам історії руху, яку вони трошки призабули, дарма, що є його теперішніми ідеольоґами і авторитетними репрезентантами.

Отож у величенькій статті „Русск. Гол." (з 15. с. м.) находимо таке красномовне речення: „...Русска ідея жила і творила в Галичині ще тоді, коли ніякого польсько-українського спору не було і не могло бути, тому, що тоді не було українців..." Не знаємо, від якої дати рахує „Русск. Голос" істнування українців (української нації для нього нема ще й досі і ніколи не буде!), але це в даному випадку річ маловажна; бо коли навіть приняти, що в рр. 1848—66, себто від повстання „Головної Руської Ради" до виступу Дідицького були в Галичині лише „русскі", то в такому разі ввесь той час трівав спір — русько-польський. Термінольоґія тут абсолютно ні при чім! На ділі було так, що москвофільство вже зродилось на спорі українсько-польському і коли редактор „Русск. Голоса" не вірить, то хай буде ласкавий перестудіювати історію статті „Погляд в будучнісь" у „Слові" з 8. серпня 1866. Коли тоді Богдан Дідицький, скритий під криптонімом „Один іменем многих", писав: „Ми не русини з 1848. р., ми настоящі русскії", то це був чисто *тактичний маневр*, щоб заявити: „...зложивши таке віроісповіданіє, *не будемо потрібувати боятися польського канцлерства*": „не буде нам се могло закинути ся, що язик наш неспосібен до висших училищ, необразований до урядовання і пр. — бо наш язик, література наша русска давно і далеко перестигла польску..."

Виступ Б. Дідицького, яким він започатковував москвофільський рух, *витворений щойно фактично завдяки зручності й опіці російських чинників*, той виступ, трактований Дідицьким як „пробний бальон" мав *протипольський* характер, ідентифікуючись з боротьбою тодішньої української (руської) соймової репрезентації за поділ Галичини і проти політики польської більшости.

Щойно багато пізніше, аж у 1908. році, за часів Ценського, як голови „Ради Народової" і Андрія Потоцького, як намісника, прийшло уперше до отвертого польсько-москвофільського пакту, з протиукраїнським вістрям, у висліді якого з тодішніх крівавих соймових виборів (смерть Марка Каганця) вийшло 12 українців і аж 8 москвофілів з Дудикевичем на чолі.

Але після війни галицьке москвофільство знову мало протипольський характер. Реактивований за українських часів „Русскій Исполнительний Комитет" зсолідаризувався з українськими національними партіями також і за польських часів у справі виборів 1922. року. 15. червня 1922. зїзд русофілів мав такий опозиційний характер, що польська влада його розвязала. І той сам „Русскій Голос", який сьогодні старається переконати поляків про відвічну супроти них приязнь і льояльність з боку галицьких москвофілів, був заснований 29. червня 1922. р. саме як орган опозиційної протипольської більшости, згуртованої в Р. И. К.

Добре було би, щоб москвофільські ідеольоґи і політики знали бодай історію свого власного табору!

Добре було би теж, щоби вони навчилися, що на ділі значить політична доктрина „єдиної неділимої", яку вони заступають, не признаючи досі признаного у цілому світі поділу східних славян на нації. Колиб вони навчилися, що та доктрина *виключає істнування окремих народів і держав, які входили у склад російської імперії до 1918. року*, то перестали б дивуватися, чому поляк може бути добрим німецьким громадянином і німець польським, а не може ним бути російський неділимець. Це ніякий „донос", бо нема на кого і до кого доносити і москвофіли з „Русск. Голоса" тільки у своїй меґальоманії уважають, що українці хотять спекатися їх — доносами, не могучи інакше дати собі з ними раду. Але пригадка історичних правд не зашкодить: адже не можна хитрувати на всі сторони, інакше декляруватись перед польською владою, інакше перед еміґраційними російськими неділимськими опікунами, інакше говорити на авдієнціях у греко-католицького митрополита й інакше при конюнктуральних переговорах з українськими політиками!

Наради Рузвельта і Гула у справі контролі над военним промислом.

ВАШИНҐТОН, 19. 9. ПАТ. Президент Рузвельт наміряє з уваги на грізну ситуацію в Абісинії змінити плян своїх літніх праць та на один тиждень приїхати до Вашинґтону, заки ще вибереться в поїздку по краю. Президент відбуде конференцію з Гулем у справі засобів, які повинен би застосувати уряд у звязку зі становищем Америки, колиб вибухла війна. Ухвалений скоро закон про невтральність залишає президентові велику свободу у війні і тому, колиб вибухнула війна, моглиб зродитись великі труднощі. Вже тепер є вістки про те, що военний промисл ожився. Тому саме, як це підкреслює закон про невтральність, треба тепер покликати такий апарат, що на випадок війни, контролював би той промисл.

Проти діяльности монархістів

у Мадярщині.

БУДАПЕШТ, 19. 9. ПАТ. Державний підсекретар Автальь, приятель Ґембеша виголосив у Кешеґ промову, в якій виступив проти діяльности монархістів. На думку промовця, той, що пропаґує леґітимізм загрожує спокоєві.

БОГДАН НИЖАНКІВСЬКИЙ 5)

40 КМ.

(Докінчення)

— Дуфта! Стій, до холери ясної!

Дуфта обтер долонею мокре обличчя й закотив заболочені штани. Не було видно нікого. Чути було далекі голоси й голосний шум дощу. Ба! Ясько хотів голосно крикнути:

— Ірина-а-а! — й захлиснувся. Потім голосно закляв: „Паршиве серце!"

Взагалі було паршиво. На пятому кільометрі від Золочева повинна була бути коршма. На пятому кільометрі — таки була коршма. Жовте світло падало на крайчик дороги і всякало в болото. Крізь зачинені двері чути було придушений гамір й високе „ц" геройського і захриплого тенора. Але там було сухо. (Не „сухо" — але тому, що не западував дощ.)

Ясько великим черевиком пхнув двері й увійшов до середини. За ним, поволі, оглядаючи кожний кв. центиметер — Дуфта. Було досить симпатично. Під стіною проти дверей ляда. Така незначеної краски, що на ній стоять (а радше лежать) солені, з цибулею пляцки, тверді, претверді преці й ослизлі, видушені брудними пальцями, сирки. За лядою кілька скриньок пива, содова вода, порожня бочка, полиця з трафікою — жид і жидівка. Під бічними стінами лавки. Важкі, позаливані пивом й позакидувані недокурками столи.

Дуфта байдуже поправив мокре волосся й вигідно плюнув перед себе. Це і так не робить ріжниці. Кілька парубків цікаво дивилося зпід насунених на очі кашкетів й недбало поправляли в устах папіроски. З усіх кутів віяло правдивою коршмою. В углі, де було мало світла, були також дівчата. Тільки не можна було розріжнити, хто в кого сидить на колінах. Той, що ген аж на дорогу викидав своє героїчне і захрипле „ц" конечно домагався пятнацятої гальби пива й хитався разом з лавкою. Ясько сів на кусник вільної лавки й хотів скидати мокру сорочку. Дуфта вернувся до дверей й дивився на дорогу.

Бігли. Дуфта, що хвилини кричав: „Гоп, гоп", а в коршмі робилося гамірніше. Десять, пятнацять, двацять.

— Кого ще нема?

— Ох, Ірина!...

— Олю, ти змокла?

— Міську, ти найшов по дорозі Міроська?

— Варіят! Ти чого виверну в на другий бік блюзу?...

— Ов, Міроську!

Жид не знав, де має стояти. Парубки боком ходили по коршмі й через рамя дивилися на кожного зокрема. Ясько дзвонив зубами й до жидівки говорив: „Пані добродійко", Дуфта, конче хотів трутити геройського тенора в бік й підставити йому ногу. Дверми з тріскотом термосив вітер, а об шиби невгамовно вдаряв дощ. Всі конче хотіли сидіти — так, що по пів години не мала де сісти муха. Оля (та, що мала сині очі і ясне волосся!) сперлася на Дуфту й ставала розмріяна. Вкінці не видержала:

— Як тут затишно! Слово даю! Направду романтично. Той дощ, вечір, коршма. Така правдива коршма!...

Дуфта безрадно дивився довкола й жалував, що так багато людей. Чим менше людей, тим затишніше й романтичніше. Але щож? Ірина була, як курка. Мала підкулені ноги й довге мокре волосся. А всеж в очах мала також романтичні вогники. Міросько їв твердого преця, Місько визув черевик й оглядав скарпитку. Жид голосно дзвонив грішми й в миднці, що мала брудну воду полокав склянки.

Пиво, вода, преці. Пиво, вода преці.

— Хто хоче преця?

Голові (той, що виглядав як моґіканин) захотілося співати. Почав співати „Ой, видно село", а всі закінчили „Як з Бережан до кадри". Взагалі були розбіжні погляди й не могли разом почати ні скінчити (о, українська вдачо!) Парубки й дівчата (ті, що сиділи на колінах і на лавках) співали наймодніше танго й старалися мати варшавський акцент. Потім забракло преців, а бальов, що мав содову воду, шипів й не хотів дотися. А сирки були так мало апетитні!... Дуфта збридився й плюнув до тої миднці, де жид полокав склянки. Яка могла бути година? Міросько подивився на свій годинник, витряс з нього воду і сказав, що зовсім певно десята.

Десята година! На дорозі щораз тихше шуміли дерева, а об шиби переставав тарахкотіти дощ. Можна було іти. Але не хотілося. Бррр! Болото, вітер, мокра одіж. Хто перший... Черевики западалися в болото й голосно шляпали.

— Ге-ей! Разом!

В долині, далеко, де кінчилися поля, блимало багато світел. Хтось, що набрав за цілу дорогу забогато віддиху, зідхнув:

— О, Золочів...

А потім кожному пригадалося ліжко і ковдра. Така тепла, затягнена під бороду ковдра.

Переповнення вязниць у Польщі.

ЗА ШИРОКУ АМНЕСТІЮ ВЯЗНІВ.

У варшавському „Курієрі Поранім" помістила Галина Крагельська велику статтю про переповнення вязниць у Польщі п. н. **„Не гріх, але голод є батьком сучасного злочину"**. Свою статтю ілюструє авторка статистичними даними, які оголосив Головний Статистичний Уряд у Варшаві. Наведені числа такі вимовні, що не завадить їх подати нашим читачам враз із ходом думок авторки. Ось вони:

„Сухі числа урядової статистики про злочинність і вязниці говорять про велике переповнення вязниць. Загляньмо до тих чисел. В 1928 р. було у Польщі 329 вязниць; в 1932 — 344 вязниць; в 1933 — 346; в 1934 — 341 (?) — мабуть має бути 351 — прим. Ред.).

Якщо приглянемось кількості увязнених, побачимо, що зріст вязниць був необхідний. І так у 1931 р. на 36.180 місць у вязницях було 36.130 вязнів, себто використано містоту вязниць аж до краю. По добудуванню кількох вязниць у чергових трьох роках їх містота збільшилась в 1934 р. на 39.457 місць. Ось-так у 1934 р. можна було помістити близько 40.000 осіб. Кілько в дійсности сиділо? **Майже пятьдесять тисяч осіб.** Точно в 1934 р. сиділо 55.895 вязнів на 39.895 місць. Словом переповнення вязниць у Польщі до їх містоти сягало в 1934 р. — 142 відсотки, тоді, як у 1932 з нагоди амнестії число увязнених сягало 90 відсотків.

„Далі статистичні дані виказують, що найбільше переповнені вязниці є в окрузі люблинського апеляційного суду, бо доходить до 196 відсотків у відношенні до містоти вязниць. В інших округах апеляційних судів, це відношення вязнів до містоти вязниць висловлюється так: у виленськім — 166 відсотків; у краківськім — 129 відсотків і в львівськім — 122 відсотків".

ХТО І ЗА ЩО СИДИТЬ?

Виринає питання, кілько є між цими вязнями політичних вязнів. На 1929 р. статистика показала, що кількість політичних вязнів — приблизно — доходила до 10 відсотків загального числа вязнів, себто понад 2 і пів тисячі. Здається — пише авторка — що і це число було дуже низько обчислене. Одначе тому, що політичні вязні творять окрему категорію осіб, авторка не торкається цієї важливої проблеми.

Зате велитенську більшість у кожній дільниці і в кожній вязниці — пише Крагельська — творять люди, які в такий або інший спосіб нарушили приватну власність. П. Кміта подавав у 1932 р. в „Епоці", що за крадіж у 1930 р. сиділо в центральних і східних воєвідствах 56 відсотків усіх засуджених, у полудневих — 45 відсотків і в західних 36 відсотків. Нема сумніву, що цей відсоток зріс, бо в останніх роках господарська скрута ще більше загострилась і велика частина суспільности не може найти праці, щоб заробити на прожиток. І тому нині безробітні заповнюють вязниці і збільшують ряди тих, які в такий або інший спосіб нарушили приватну власність. Найбільший контингент вязнів дає примираюче голодом село, якого мешканці відсиджують у вязницях за провину присвоєння збіжа на засів, за потягнення ріща з лісу, за спротив коморникові-екзекуторові, який тягнув останню корову, єдину кормительку голодних дітей. По вязницях сидять безробітні вуглекопи, які „не хотіли красти" і добувались до покладів вугілля в нечинних уже копальнях. І саме вони відсиджують нині по кілька тисяч по вязницях ріжних округ апеляційних судів.

— Чи такі люди мають за що відсиджувати у вязницях? — питає авторка.

— Ні! То господарська скрута, безробіття, нужда і голод попихають більший відсоток проступників до конфлікту зі законом, бо в чесний спосіб не можуть вони заробити на прожиток для себе і своєї ріднї. І тому суспільність повинна голосно домагатись опорожнення вязниць, широкої амнестії для тих жертв господарської скрути і нужди, для тих в дійсности невинних людей, які мусіли попасти в конфлікт зі законом.

ЗА ДЕРЕВО І ЗА КОРОВУ

На доказ свого слушного домагання авторка наводить такий уривок репортажу з вязниці.

— За що сидите дідусю? — питає автор репортажу 90-літнього старушка в лаптях і в поробім кафтані.

— За ліс, дорогий паночку, за ліс.

— Кралисьте дерево з ліса?

— Ні! Ми не крали, ми тільки брали дерево на опал.

Звичайна історія на східних землях. І саме такі джентельмени у лаптях виповнюють третину кримінапів і все „за ліс".

А ось друга картина:

— ...Не помогли плачі, прохання і заклинання. Солтис закинув посторонок на роги красулі. Тягне. Корова жалібно ричить. ...А вона — говорить засуджений газда — на переднівку єдина кормителька родини. В хаті четверо дрібних дітей. Тому не можна її забирати — пояснюю людям. Але вони якби нічого не сталось — далі тягнуть корову.

Розпука затемнила ум. Бійка. І поміндрував газда з коровою. Дістав рік криміналу.

Таких картин можна наводити безліч.

ГАРНИЙ ЗВИЧАЙ І СУМНІ РЕФЛЕКСІЇ

У скандинавських державах і в Швайцарії панує ще тепер гарний звичай — вивішування хоругви на вязницях тоді, як вони порожні. Коли останній вязень покине мури вязниці і новий не надходить — на даху повіває гордо хоругов. Тоді то громадянин дотичної держави показує мандрівникові-чужинцеві прапор радіючи, що між його земляками нема проступників.

„Чи яка польська вязниця світить пусткою?"

...Одначе в тих державах, де гордо повіває прапор на вязниці, майже нема неграмотних.

„Тому даймо людям працю й освіту — кличе авторка, — а напевно не буде клопоту з переповненням вязниць!"

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Римська ґазета „Оттобре" подає сенсаційну вістку, що Італія запевнила собі повну контролю Іраку на захід від Тигру.

— Грецький кабінет устійнив, що плебісцит у справі приверненя монархії відбудеться 3. листопада ц. р.

— Якийсь закордонний купець купив у Крістенган (у Швеції) 90 тис. кіс, які в часі війни були зроблені для Росії, але Росія їх не викупила. Щоденники здогадуються, що ті коси переробять на воєнний матеріял. Державна приналежність купця такої великої кількости кіс невідома.

— Карний суд у Марсилії засудив 20-літню німкиню Ельзу Бурх на 2 і пів року вязниці за намагану шпіонажу в користь Німеччини. Вона хотіла здобути інформації з ділянки військового летунства.

— До Токіо їде двох відомих летунів, що у трьох місяцях мають вишколити 30 японських летунів.

— З Ґенуї виплив до Східної Африки корабель „Льомбардія" з 4.000 вояків.

— В одному селі у стейті Пуебля дійшло з приводу означення межі до бійки і стріляння. Згинуло 10 осіб, 20 важко ранених. На місце подій вислали баталіон піхоти. Арештували 20 осіб

Мусоліні відкине пропозиції комітету пятьох.

АБІСИНІЯ ЖДЕ ВІЙНИ.

ЛЬОНДОН, 19. 9. ПАТ. Спеціяльний кореспондент „Дейлі Мейль" у Римі Вард Пріс надіслав своїй редакції інтерву з Мусолінієм. Мусоліні згадав про свої перші враження довідавшись про пропозиції комітету пятьох. Ці пропозиції не тільки не можливо приняти, говорив Мусоліні, але вони просто смішні. Мусоліні признався, що покищо не дістав повного тексту цих пропозицій, але якщо пресові інформації правдиві, пропозиції комітету пятьох виглядають на іронію. На припинення експанзії Італії у східній Африці пропонують Італії Данакіль і Оґаден, дві пустині, з яких одна є піскова, друга солона. Можна би здогадуватись, що комітет Ліґи вважає мене — додав Мусоліні — колекціонером пустинь.

АДДІС АБЕБА, 19. 9. ПАТ. Авас повідомляє: В столиці Абісинії панує спокій. Населення не боїться покищо війни в найближчому часі, бо розмоклі простори землі унеможливлюють транспорт всякого роду змоторизованих засобів. Крім того тут переконані, що італійці не закінчили ще військових приготувань. Тому здогадуються, що воєнні операції почнуться нескоріше як у грудні.

„Ню Кронікль" пише, що на думку цісаря Абісинії і його дорадників війна неминуча. Майже з фанатичним спокоєм абісинський уряд слідкує за дипльоматичними маневрами у Женеві побоюючись, що Мусоліні відкине пропозиції і тоді траґедія неминуча. Абісинія — пише згаданий щоденник — згодиться на пропозиції комітету пятьох, хоч знає, що їх не прийдеться виконувати.

„Дейлі Мейль" пише, що в околиці Акакі абісинський уряд заняв маєток двох італійських громадян, які виїхали з Абісинії. Промислові фабрики, які були їх власністю, заняли абісинські вояки.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ОСТЕРІГАЄ МУСОЛІНІЯ.

ПАРИЖ, 19. 9. ПАТ. Численні щоденники радять Мусолінієві, щоб приняв як основу до дискусії пропозиції комітету пятьох. Одначе ніхто не жде на відповідь Риму. Зате всі побоюються наслідків, які потягнуть за собою мілітарні санкції В. Британії.

„Пті Парізієн" пише, що комітет пятьох взяв під увагу італійські домагання і тому Італія може їх приняти без нараження свого престіжу.

„Еко де Парі" пише: Дуче розумно зробив би, якби приняв бодай засаду пляну, опісля можна було би вставити клявзулі, відповідні до потреб Італії. Рухи британської і повітряної фльоти вказують, що може дійти до поважних подій, якщо Мусоліні не закине думки про військову експанзію.

„Ле Фіґаро" пише, що Мусоліні тримає в руках війну або мир. Вистане одно слово, щоби вибухла війна або щоби панував мир.

Порозуміння поміж французьким та італійським ґенеральним штабом.

ПАРИЖ, 19. 9. ПАТ. Римський кореспондент „Ле Матену" обговорюючи авдієнцію маршала Бадоліо у Мусолінія після повороту з Парижа, повідомляє, що марш. Бадоліо мав припоручення продовжувати розмови, які зачав у Римі ґен. Ґамелен і які відносяться до військової співпраці поміж Францією і Італією. Великі військові маневри на австрійсько-італійськім кордоні та концентрація військових відділів у Бреннері й Удіне були саме наслідком переговорів ґен. Ґамелена й порозуміння поміж обома штабами. Всеж кореспондент зазначує, що між обома краями нема ніякої окресленої військової конвенції. Розмови між представниками обох штабів вияснили тільки деякі напрямні.

Філіппіни організують військову оборону архіпеляґу.

МАНІЛЯ, 19. 9. ПАТ. Президентом Филипинської республики вибрали Кезона, що дістав більш як 500.000 голосів. Другий кандидат Абінальдо дістав 170.000 голосів. Прихильники Кезона здобули більшість мандатів у національних зборах.

ВАШИНГТОН, 19. 9. ПАТ. На прохання президента филипинської республики Кезона, шеф штабу американської армії Мек Артур поїде на Филипини, щоб зорґанізувати військову оборону архіпеляґу.

залежно від І. тому „Волині“. Ціна цеї високовартісної повісти 4.50 зол. Замовлення і гроші слати на адресу: Видавництво „Дзвони“, Львів, вул. Ясінська 7. II. з зазначенням „на В. і Р.“.

— **Посвячення церкви в Миклашеві.** В суботу 21 вересня ц. р., в день храму Різдва Пресв. Богородиці, посвятить Преосвященний Кир Іван парохіяльну церкву в Миклашеві, львівського пов., розмальовану у византійському стилі мистцями П. Ковжуном і М. Осінчуком.

— **Додатки для шкільних управителів.** Куратор львівської шкільної округи Гадомський оголосив нові приписи, що торкаються службових додатків управителів у вселюдних школах. Означено подрібно, хто має право діставати такі службові додатки.

— **Досить інструментів.** Наслідком розпорядку міністерства освіти зліквідовано виділ будови музичних інструментів у державній ремісничій школі в Камінці Струмиловій.

— **Винагорода за військові кватири.** Союз урядовців територіяльного самоврядування вияснив, на якій основі відбувається закватирування війська. Кватирунок іде при допомозі самоврядних органів і є принціпіяльно платний. Безплатний кватирунок є тільки наглий, не довший як три дні, викликаний військовою асистенцією, мобілізацією або покликанням резервістів під зброю. Нагороду за кватири виплачує державний скарб на основі посвідок, які видали або особи чи військові відділи, що займали кватири, або громадський уряд. У готелях можна займати на кватири тільки 25 прц. кімнат, призначених до винайму. Висоту винагороди означує розпорядок ради міністрів з 18 листопада 1927 р.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім дні тягнення держ. льотерії впали такі виграні: 50.000 зол. на ч.: 35168, 10.000 зол. на чч.: 2917 56718 73468 82009 140983, 5.000 зол. на чч.: 58975 92260 103223 148086 181240, 2.000 зол. на чч.: 26213 33140 47616 49504 51228 78913 80400 80552 95223 109897 131477 132268 143199 148732 153455 158839, 1.000 зол. на чч.: 5241 11013 14410 34842 37029 40121 40927 41831 42441 45747 45488 49136 49166 51398 59321 62071 79182 80406 84531 85184 85512 91047 91395 94916 98028 98908 102712 109134 109450 117195 117436 120463 122377 129250 136478 142111 152573 153231 153889 165271 168045 171005 177202 180489 182978.

— **Комуністичний процес.** Судова розправа проти жовківських комуністів перед львівським судом присяжних скінчилася присудом, на основі якого засуджені: Іван Сирохліб на 9 літ вязниці, Софія Шульзінгерова на 6, Мендель Меццер 5, Гр. Жегола 4 і пів, Мих. Пенас 2 і пів року. 16-літню Сабіну Лебволь передано під нагляд спеціяльного куратора. Нелю Шварц і Еву Мох увільнено.

— **Розправа проти 26 селян.** ПАТ повідомляє: В перемиському окружному суді відбулася розправа проти 26 селян зі села Поздяч пов. Перемишль, обвинувачених у знеславленні місцевої учительки Бронислави Карпович, яку перед шкільною владою обвинуватили, що пофальшувала висліди самоврядних виборів у користь санації. Учителька віддала справу до суду й уже відбулося кілька розправ. На вчорашній розправі селяни зложили заяву, в якій відкликують зроблені учительці закиди та зобовязалися заплатити судові кошти, а крім того якусь квоту дати на шкільні цілі в Поздячі.

— **Краєва хроніка.** Біля стації Персенківка під Львовом знайшли Стефана Кінака, що їхав без білету і впав із даху вагону. В безнадійному стані відставлено його до шпиталю. — В лісах біля Пасічної пов. Надвірня лісні робітники побили лікаря обезпечальні, який покликаний до випадку відмовив помочі. — В Коломиї арештовано братів Жиги, і Леона Крамніцерів за ошуканства при браці.

— **Дослужився.** На залізничому двірці в Перемишлі склалася трагікомічна подія. Після маневрів виїздило з цього міста багато вояків, вертаючись до цивільного стану. На дворець прибула теж якась молода дівчина з дитиною на руках. Вона віднайшла свого „нареченого“, батька дитини, що теж виїздив з Перемишля. Молода попрощалася сердечно. На хвилю перед відїздом потягу дівчина пригадала собі, що в залізничому буфеті замовила для нього якусь перекуску. Тому попросила його, щоби подержав дитину, а сама побігла до буфету. Тимчасом роздався знак до відїзду і заки вояк, що стояв на ступні вагону, отямився, потяг рушив. Вояк не міг уже позбутися дитини і поїхав дальше. Очевидно мама дитини не вернулася більше на перон і була щаслива, що позбулася непотрібного клопоту. А тимчасом пасажири, що були очевидцями цілої сцени, ґратулювали молодому батькові, що дослужився памятки при війську.

З дороги життя.

Замісць квітів — на далеку могилу...

Від довгих літ звик я не ждати відрадних вістей з наддніпрянського пекла.

Та всеж таки вітер з України час до часу приганяє до нас чорні ластівки, що наводять спочутливе зідхання чи розпучливий крик, та годі аналізувати мотиви й означати розміри спочуття чи болю.

В незавершеному трагічному ланцюзі родини Крушельницьких викуване ще одно кільце. Дружина Антона Крушельницького Марія (з роду Слободівна) не живе... Затужила за своїми розстріляними синами: Іваном і Тарасом та пішла за ними, покидаючи чоловіка, доньку і двох молодших синів, що томляться на засланні, ще й останню свою потіху... осиротілу внучку.

Її материнське і дружинне серце не видержало надміру горя.

Так часто оживала вона в моїй памяті, так часто думав я про неї та про її незавидну долю!

Бо її життя не мало нічого спільного з українською побутовою драмою; це був ланцюг подій, дій та яв, що склалися на велику трагедію, що може довго ждатиме драматурга чи різьбара, що вмілиб її вичарувати в слові чи в камені.

Золотокоса Мотруна в „Хати за селом“, колись соняшне явище на сцені галицького театру, улюблениця публики, найщиріший ліризм, який колинебудь ходив і говорив на українській сцені — спочив тихим сном у могилі на нашій не своїй землі.

Щетинястий хам півночі не пощадив і її — поміг їй умерти.

Над її життям не світило сто промінних зір. В тінях та в холоді минали її дні. Відійшла колись від блисків театральних світел, що їй принесли перші життєві розчарування, перейшла в ворота родинного життя, що дало їй трагічні переживання й передчасно поклало в могилу...

Лишила по собі сліди: праця на сцені, в громадських освітньо-культурних організаціях (остання на Личаківському передмісті), література (збірка новель: „І хтож вона була?“, нагороджена на конкурсі Виділу Краєвого драма „Вона“ та чимало нарисів).

Не мала нічого спільного з „ідеалами“ свого чоловіка, та залишилась вірною обітові, що не покине його аж до смерти. Була вірною дружиною, ідеальною матірю і щирою українкою.

Востаннє стрінувся я з нею в трамваю на Зеленій вулиці кілька днів перед відїздом за Збруч.

Ми зговорилися про намірену подорож.

— Ви знаєте долю й обовязок жінки — говорила шовково-ліричним голосом. Треба йти крізь бурі літа і під осінні громи — разом з ним...

Поїхала в обітовану землю, яка її передчасно пригорнула може на те, щоб з її кісток встав месник невинно пролитої галицької крови...

Тиберій Горобець.

— **Через кепські дороги.** За обчисленнями польського Червоного Хреста на дорогах у Польщі було торік 2.211 випадків, причому згинуло 234 осіб, а ранених було 2.139. Були це самі випадки, яких причиною була кепська дорога.

— **З Польщі.** В останніх двох тижнях кошти виживлення трудової родини в Польщі зросли майже на 3 прц. — В Сулейові під Пйотрковом отроївся 54-літній Генрик Адлер, б. директор державної гімназії у Гродні. — У Варшаві арештовано шайку бандитів, що опоювала грошевитих людей по ресторанах, вивозила автом за місто й ограблювала. — В Остшешові в Познанщині викопали із землі величезний метеор, що впав там перед 25 роками.

— **Вислід бальонових перегонів** представляється на основі останніх вісток так: Перше місце заняв бальон „Польонія“, що перелетів 1.650 км., осівши біля Сталінграду (Царицина). На другому місці знайшлася „Варшава“, що перелетіла 1.500 км. Дальше черґування таке: німецький бальон „Фрік Деку“ 1.450, „Бельгіка“ 1.440, „Косцюшко“ 1.330, „Торунь“ 970, „Йорн Мале“ 760, „Льорен“ 700, „Брюсель“ 660, „Гільдебрандт“ 600, „Цюріх“ 580, „Дойчлянд“ 560 і „У. С. Неві“ (амер.) 560. Докладних обчислень покищо нема.

— **Трагічні вправи.** Підчас вправ у киданні бомбами в Рембертові біля Варшави вибухла одна бомба оподалік захисту, де находилися старшини. Відломок бомби попав у голову пор. П. Мілеха, який незабаром помер.

— **Дівчина малпа.** При розбиранні старого дому в Лодзі знайшли на поді 18-літню умово хору дівчину з лицем малпи і погризену щурами. Була це донька власника дому, що укривав її перед світом. Нелюдяного батька арештували, а дівчину дали до шпиталю.

— **Згоріло 17 осіб.** В місцевості Фридке на Шлеську згоріла стирта соломи, в якій спало багато нуждарів. У вогні згинуло 17 осіб.

— **Статистика воєн.** Професор соціольоґії гарвардського університету в Америці зладив статистику, кілько воєн вели поодинокі держави. Він виказує, що в останньому століттї Франція вела 185 воєн, Англія 176, Росія 151, Австрія 131, Еспанія 75, Італія 32, Німеччина 24, Голяндія 23.

— **В обороні авторського права.** Спадкоємці французького композитора Бізета заскаржили дирекцію варшавської опери до суду, домагаючись заплати 2.500 зол. за вистави опери Бізети „Кармен“. Дирекція виставляла цю оперу довгі літа, але належної тантіеми не платила.

— **Повітряні ровери.** Цьогорічна вистава винаходів у Парижі проходить під знаком повітряних роверів, якими тепер займаються всі техніки. Виставлено до 20 моделів малих літаків, що мають рухатися силою самого летуна. Одначе на пробі ніодин із них не міг піднятися в повітря і найбільше вдалі робили тільки скоки на яких 5 метрів. Таким чином до цього часу єдиним вдалим винаходом можна вважати ровер до літання німецького майора Дунбейле, що на недавній пробі у Франкфурті пролетів 200 метрів.

— **Ріжні вістки.** В одному селі в Мексику при переводженні границі прийшло до стріляння, від якої згинуло 10 осіб, а 20 тяжко ранено. — В Оксфорді у стейті Місісіпі підчас судової розправи проти мурина, що вбив білого, юрба людей добувся до вязниці, витягнула обвинуваченого і повісила за містом.

Нові книжки й журнали.

о. О. Пристай: З ТРУСКАВЦЯ У СВІТ ХМАРОДЕРІВ Спомини з минулого й сучасного з ілюстраціями в тексті — під редакцією д-ра Л. Мидловського. II. том. — Львів-Ню Йорк 1935. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10. Стор. 368, ф. 8°.

В. Британія приготована до війни.

ПАРИЖ, 19. . ПАТ. Авас повідомляє з Льондону: Акція Італії змушує британський уряд поробити усі заходи для осторожности на Середземнім Морі і в Єгипті. Так пояснюють визначні провідники В. Британії висилку фльоти до Гібральтару. Британська преса зберігає повну мовчанку про рух кораблів, транспорти муніції і про всякі справи, які торкаються національної оборони.

Злучені Держави вишлють воєнні кораблі до Европи.

ВАШИНГТОН, 19. 9. ПАТ. Секретар маринарки Свансон заявив на пресовій конференції, що на випадок італійсько-абісинської війни американська маринарка приготована вислати воєнні кораблі з Тихого Океану на Атлянтійський Океан для оборони американської плавби. Дотепер цієї справи не розглядали і тому перед вибухом війни не сподіватися ніяких рішень.

Шевченко-драматург.

(Повне видання творів Т. Шевченка. „Назар Стодоля“ та різні твори. Т. VI. За редакцією Павла Зайцева. Укр. Наук. Інститут. Варшава-Львів 1935, ст. 304.

Новий том збірного видання Шевченка нагадує нам у першій своїй частині „Назара Стодолю“. Не читали ми давно цієї песи, давно й не бачили на сцені. Така доля пес призначених на сцену, що коли вони сходять із неї — рідко коли вертаємось до їх книжкового тексту. Проф. Д. Антонович, що присвячує „Назарові Стодолі“ у цьому томі окремий нарис, пробує з сентиментом боронити вартости цієї песи: ...„Мусимо сконстатувати, що після смерти Котляревського ні один із сучасних письменників не дав драматичного твору, що дорівнював би цій драмі. Історично-побутової песи такого клясика української літератури, як Стороженко — „Гаркуша“, історичних драм такого освіченого письменника, як Костомарів, навіть побутових драм Квітки Кухаренка та інших не можна й порівнювати з „Назарем Стодолею“. Навіть пізніші історично-побутові твори Кропивницького (доречі всі перероблені з чужих сюжетів, а не оригінальні), такі історично-побутові драми І. Тобілевича, як „Сербин“ („Лиха іскра поле спалить і сама щезне“) слабші за „Назара Стодолю“. Навіть кращі твори Тобілевича, як „Бондарівна“, „Гандзя“ тощо ледве чи перевищують драматичний твір Шевченка. Цей твір витримав суд найсуворішого судді, яким є час, і от уже скоро сто років, як не сходить із репертуару українського театру. А коли яка песа продержалася в репертуарі сто років і з репертуару далі не сходить, то легковажити сценічно-мистецькі якості такого твору не доводиться“.

Був час, коли „Назар Стодоля“ входив у репертуар нашого театру, як неодна з пес, які перечислив саме проф. Антонович — попросту тому, що пес цих було незвичайно мало. Грав тут теж ролю пієтизм для великого поета, може трохи й сугестія, що геніяльний поет не може написати невдатної песи. Порівнання переведене проф. Антоновичем не підвищує ні трохи вартости „Назара Стодолі“. Можна бути першорядним повістярем, оповідачем чи поетом і не вміти написати доброї песи, як теж можна мати природний драматичний хист і не вміти використати його в оповіданні або поезії.

Віддаль від оповідань Стороженка до його „Гаркуші“, від оповідань Квітки до його драм або від найслабших пес Тобілевича до його найкращих таки багато менша, як віддаль від „Кобзаря“ до „Назара Стодолі“. Нема в цій песі нічого з могутнього Шевченкового подуву, який перетворював найбуденніші предмети у крилаті образи та символи. Драма — одна з тих літературних форм, де письменник не має багато нагоди висловлювати безпосередньо своїх почувань; там, де він вибирає на дієві особи типи дуже далекі від себе, мусить він орудувати дуже своерідними технічними засобами, щоб при помочі чужої психольогії передати глядачеві власні переживання. Сюжет „Назара Стодолі“ не давав Шевченкові нагоди звязати з ним власні психольогічні переживання. Мав цей сюжет навіть дещо із шаблюну і можливе, що Шевченко вибрав його тільки тому, що песа мала йти на російській сцені російською мовою для петербурської публики, для якої така народня побутовщина могла бути трохи екзотикою.

В історії літератури можемо найти неодин приклад, як великий письменник змінюючи жанр, в якому почував себе майстром ставав зовсім несвідомо звичайним ремісником, не проявляючи ніодної риси із свого творчого таланту. Ніхто не читає нині поезій Мопасана, найкращі актори не всилі були втримати у репертуарі пес Гамсуна, повісті Гавптмана зовсім нерівні його добрим песам — щоб навести тільки приклади всіх відомих нині письменників. Можна вірити в те, що якби Шевченко стояв близько до театру і приглянувся його техніці, якби перейшов таку практичну школу як у малярстві, то міг би був дати песу понад той пересічний рівень, на якому стояла наша тодішня драма, сентиментально-побутова. Не виключене теж, що думка написати песу зродилась у Шевченка з практичних оглядів: вабив його більший заробіток.

Знаємо, що Шевченко носився з плянами кількох пес і з другої „Никити Гайдай“ залишився фрагмент російською мовою. Деякі критики згадують аж про пять пес, але нема сумніву, що деякі з цих пес — це ті самі з ріжними заголовками, які Шевченко змінив, заки ще почнав їх писати. Можливе, що більшість, як це часто трапляється з поетами, залишилась тільки бажанням, пляном, непочатим проектом.

Цікаво розяснює проф. Д. Антонович зовсім несподіване „екс махіна“ закінчення „Назара Стодолі“: „Цензор з мотивів „моральних“ не міг дозволити, щоб закохана пара героїв песи знувала своє щастя на вбивстві батька, хочби й „двуличного“, як його характеризує автор. Тут Шевченко мусів або скоритися цензорові, або втратити надію на виставу „Назара Стодолі“ на сцені. А для цієї останньої мети Шевченко драму й компонував, і розуміється на компроміс для проведення її на сцену мусів піти. Ми знаємо, як знущалась тодішня російська цензура над Лермонтовим, і скільки разів той мусів переробляти фінал свого „Маскараду“, аби тільки цензура дозволила його до вистави“.

Відомо, що Ібсен на домагання управи театру в Мінхені закінчив свою „Нору“ так, що Нора залишається при чоловіці дарма, що песу витало жіноцтво як еманципаційну тезу. Цікаво, що досі не було спроби дати „Назареві Стодолі“ закінчення згідне з ходом усієї дії. Кожний театральний глядач знає, яке велике значіння має останній акорд песи. Він не врятове слабого твору, але бодай не тягне його передчасно у могилу.

м. р.

На щастя корабель не стояв на місці і лісисті горби розступалися все ширше й ширше.

Врешті розгорнувся перед нами цілий Стокгольм.

Я бачив кілька знаних красунь: Будапешт, Венецію, Рим, Неаполь, але для мене ніодно з них не може рівнятися зі Стокгольмом.

Венеції ще не видно, а вже чути, те саме Неаполь а Будапешт і Рим не дають себе охопити оком так докладно і не від моря.

На „Костюшку“ чути шелест паперу. Це всілякі підручники, мапи і описи пішли в рух.

— То ратуш! — догадується грубий пан в окулярах.

— Ви зле бачите — поправляє його другий, без окулярів, але з далековидом — це національний музей.

З боку стоїть старшина маринарки. Два панове звертаються до нього за інформаціями.

— Правда, що це національний музей?!

— Правда, що ратуш?!

— Це, панове, королівська палата.

Панове поховали підручники і ладились уживати цього живого „бедекера“, але „бедекер“ не мав часу.

Саме підїхав гольовник, взяв „Костюшка“ на линву і потягнув до місця причалу.

Корабель спинив машини і легко, спокійно прибув до берега.

Витало нас небагато людей. Хтось з принагідних прохожих, хтось із влади місцевої і польської, а на боці стрункий, високий і елеґантний шведський поліціянт. Аж прикро було, що тільки один. У Ґдині прощало нас щонайменше пять.

Але що край, то обичай.

Сходім на сушу — побачимо, чи й інші звичаї inакші

СМЕРТЬ ФРАНЦУСЬКОГО ДИПЛЬОМАТА.

У четвер 19. вересня ц. р. помер у Швайцарії французький державний муж і дипльомат Жіль Камбон у 90 році життя. Перед війною працював у держ. адміністрації і був амбасадором у Вашингтоні, Мадриді і Берліні. Підчас війни був генеральним секретарем міністерства закордон. справ у Парижі. Покійний був членом французької Академії Наук та видав два цінні твори: „Дипльомат“ і „Дипльоматія вчора і сьогодні“.

ПОГОТІВЛЯ ГРЕЦЬКОЇ ФЛЬОТИ.

Демарш грецького уряду в Римі.

АТЕНИ, 19. 9. ПАТ. Грецька фльота відплинула вчора зі Сальонік у напрямі Стамбулу. На основі тривожного звіту міністра закордонних справ Максімоса з Женеви про напружене положення, грецький уряд розглядає, яке значіння для Греції може мати дальше загострення італійсько-абісинського конфлікту і які можуть з цього виринути комплікації. Рада міністрів рішила зголосити в Римі новий демарш у справі руху італійських воєнних кораблів, підкреслюючи одночасно, що приїзд воєнних італійських кораблів на грецькі води без дозволу грецького уряду повинен припинитись.

Щож торкається візити воєнних кораблів В. Британії на Корфу в Наваріно і в Арґостолбон міродатні кола стверджують, що цю візиту заповіла В. Британія ще перед вибухом італійсько-абісинського конфлікту.

КОЛИ СКЛИЧУТЬ СОЙМ І СЕНАТ?

У варшавських політичних колах кружляють поголоски, що засідання сойму і сенату скличуть у першій половині жовтня.

НОВИНКИ

— **Нова повість Уласа Самчука.** В Видавництві „Дзвонів“ у Львові появилася велика повість У. Самчука „Війна і Революція“, що вийшла як II. том „Волині“. Як відомо, молодий письменник Улас Самчук дістав за „Волинь“ першу літературну нагороду, а вся українська преса помістила на цю повість найбільш прихильні рецензії і признала Самчука передовим українським письменником. А „Війна і Революція“ визначається ще більш зацікавлюючим змістом і більшими мистецькими вартостями. Тому, що „В. і Р.“ а не творить окрему цілість, можна її читати

Краса тканин і вишивок.

З нагоди вистави у Музею Наук. Тов. ім. Шевченка.

Хто прочитає афішу останньої вистави в Музею Наук. Тов. ім. Шевченка знає, що побачить там народні тканини і вишивки. Така назва предмету небагато ще говорить про виставу. Її властивий зміст передає щойно провідна думка, з якою виставу влаштували.

Завдання Музею передовсім збирати та впорядковувати старі та нові зразки народ. творчости. Живою установою стає він через тісний звязок з громадянством, з окремими його групами, як і з найширшими його колами. Музей це варштат наукової праці для дослідників, місце студій і джерело мотивів для мистців. Для широкого громадянства, головно для молоді, це жива книга великого виховного значіння у культурно-естетичній ділянці.

Одним з важніших засобів для цього є вистави. Вони бувають ріжні, представляють окремо поодинокі ділянки творчости, народнє мистецтво окремих територіяльних областей, поодинокі доби, або історичний розвиток тощо. Теперішня вистава має на меті зацікавити глядачів предметами народнього мистецтва, які безпосередньо або в перерібці надаються для домашньої обстанови в місті.

До влаштування такої вистави дуже доцільно получилися до співпраці Музей Н. Т. Ш. і кооператива „Народнє Мистецтво“. Музей показує вибір зразків як джерело, а Кооператива представила свої змагання як практично їх використати в пристосуванні виробів домашнього селянського промислу до сучасних потреб міста.

Вистава поділена на три відділи. Один відділ це килими приміщені в трьох салях. Перша саля містить килими з Київщини, східного Поділля і один волинський, як також старі вишивки східного Поділля і київські гапти. Друга і третя саля самі полтавські килими за винятком одного дуже цікавого картатого з Харкова. В тих салях є ще цілий ряд полтавських плахт, мережива, рушників і весільних хусток.

Уклад вистави килимів дуже добрий. Причинилась до нього п. І. Ґурґулівна. Відмежування дрібних гаптів від великих килимів не перебиває уваги і дає змогу кожному предметові добре приглянутись.

Над красою і вартістю килимів, над їх генезою і впливами не треба розводитись. Є ріжнородні: ґеометричні у прастарих доісторичних формах орнаментики, новіші рослинні, більше або менше колірові. Оглядаємо їх з насолодою. Один килим може дати багато ріжних концепцій. Рослинні краски, якими красили старі наші килими, при дуже відважній нераз сполуці колірів, дають майже завсіди повну гармонію барви.

Коли зважити мету вистави, то без остраху можна сказати, що такий килим можна всюди повісити: і в хаті селянина і в сальоні, при вибагливих і простих меблях.

Другий відділ, також музейний, вміщає в одній салі дуже ріжнородні предмети: мідяні, деревляні, кахлі, вишивки з Поділля, Покуття, Гуцульщини, галицькі зубаті ґеометричні килими тощо.

Велику середущу салю займають експонати кооперативи „Народнє Мистецтво“. Це предмети здебільша пристосовані вже до домашнього міського вжитку.

Головно вишивки на полотні, верети, завіси, костюми, друки-мальованки, блюзки тощо. Є тут речі справді дуже гарні. Взяти хочби таку переміточну серветку з Товмача. Вона двобічно, майстерно вишита; цей твір виявляє не тільки терпеливість, але великий композиційний хист авторки. Таку серветку можна сміло положити всюди, — на магоневий, горіховий такої або иншої форми стіл. Таких прикладів використання незмінених народніх мотивів з дуже добрим ефектом найдемо на виставі доволі. А проте не завжди добре вийшли перерібки народніх мотивів; тут і там трапляється непорозуміння, як напр. в одному рослинному орнаменті (на скатерті), що перед двома віками переформований з французького взору набрав чисто українського характеру. Невідповідна перерібка зробила його знову чужим орнаментом.

Дуже доброю новиною є виставлені друки-мальованки пристосовані до віконних завісок і костюмів. Така річ не буде диссонансом у ніякому середовищі, коли її в міру прикласти.

При вишивках треба завжди звертати увагу, чи годяться вони з оточенням і чи не забагато їх в одному місці. Коли їх за багато, то розсівають увагу і обнижують вартість даного предмету. В наших хатах стрічаємо це доволі часто і нераз маємо нещасливе накопичення недостосованих до себе предметів. Гуцульські постоли гарні, але коли повісимо їх на стіні, то вони зовсім її не прикрашують. Фота і шовкова блюзка з французькими рукавами, хоч і вишиваними, теж невдатна комбінація.

Тут має вдячне поле праці кооператива „Народнє Мистецтво“. Вміла пропаганда безперечно причиниться до витворення відповідного естетичного смаку, щоб пристосовувати твори народнього промислу до щоденного життя і обстанови в місті. Слід би кооперативі поширити свою діяльність на ділянки, якими вона мало досі займалася. Маю тут на думці инші тканини. Окрім верет і полотен є ще цілий ряд ткацьких виробів, які можна часто просто без перерібки застосувати до обивання меблів, на накривала канап тощо.

Є ще кераміка, деревляні вироби, які чекають, щоб їх відповідно використати. Вистава дає дуже добре свідоцтво організаторської праці. Гість відвідувач вистави виходить задоволений.

Я. Музика.

•

У рямцях вистави тканин і вишивок матиме д-р Володимир Січинський в суботу 21. ц. м. в год. 6. веч. у Музею Наук. Тов. ім. Шевченка відчит п. з.: „Український килим“. Ця цікава тема повинна зацікавити найширші кола любителів нашого народнього мистецтва.

МУСОЛІНІ НЕ ПОТРЕБУЄ РАД ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЛЬОНДОН, 19. 9. ПАТ. Райтер повідомляє з Женеви, що бар. Альоїзі не виїде в найближчих днях до Риму. Мусоліні повідомив бар. Альоїзія, що не потребує ради з Женеви. Ця вістка викликала погане враження, бо підтверджує, що Мусоліні далі є непримирим.

РИМ, 19. 9. ПАТ. Політичні кола вважають пропозиції комітету пятьох неможливими, щоб їх приняла Італія. Одночасно ці кола підкреслюють, що Абісинія не може сама собою управляти, як це доказують пропозиції комітету пятьох.

ЛЬОНДОН, 19. 9. ПАТ. Райтер повідомляє з Риму: Всі новобранці з 1911—1915 р., яких ввільнили з огляду на здоровля з військової служби, мають знову станути перед асентерунковими комісіями.

ПРОПАВ ПОЧТОВИЙ ВАҐОН.

ЧЕРНІВЦІ, 19. 9. ПАТ. Велику сензацію викликала тут пропажа почтового ваґону з поїзду Чернівці—Яси. Поїзд цей приїхав до Білець без почтового ваґону, який як звичайно дочіпляли в Чернівцях. Залізнича влада шукає ваґону.

—o—

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

В країні вікінґів.

Густі, зелені бори на скалах, а поміж ними таємні, добре заслонені заливи. В ранній мряці чути голоси, брязкіт заліза, лопіт вітрил. Іззa порослого лісом загибу виринають щоглисті змії. Встає їм назустріч сонце і позолочує мідяні окуття човнів, обсипує вогняним приском залізні шоломи.

Гей! Ви! Куди спрямовуєте дзьоби своїх бистрих човнів? Яка країна має задрожати на вид ваших білих вітрил? Остогидло вам сидіти при ватрі в тісних хатах, забажали або з золота пити, або в Вальгаллі на почеснім місці коло вічного Одіна засісти.

Скручуєте на південний схід?! Невжеж тільки побережа Балтійського Моря манять вас до себе?... Ні! Я знаю, ви підете в глиб краю, мало в глиб країв, мечем обоюдним прорубати шлях — у лісі і в ворожій лаві та дійдете аж до моєї соняшної батьківщини. Попливете вниз Дніпром аж до Чорного Моря, усюди вас буде повно, хоч усюди вас буде так мало...

Пливуть норманські човна, одно за одним, одно за одним — як шнур лебедів. І тільки вітрила гомонять і тільки зброя подзвонює.

І спів (коли знали оперу „Ярополк“!):

„Хто верне до дому,
Той з золота пє,
А хто в лютій січи,
У січи умре,
Той з Одіном вічним
В Вальгаллі ясніє,
Грізна, грізна, грізна
Валькиріє!“

Переплили, сховалися за зелений обрій, а там і за порослі мохом віки.

Знову човни, вже не довгі щоглисті змії, а череваті ґалери. І вже не залізом закуті груди, топори та мечі а гармати, моздірі, гаківниці та самопали. То Ґустав Адольф їде на підбій країн Европи. А на щоглах його кораблів жовтий хрест на синім полі. Може ця краска привезена прадідами з моєї соняшної батьківщини, а може завезена тамтуди!?... (А пропо шведського національного прапору. Один з читачів написав нині картку, що синьо-жовта краска не шведська, а норвежська! Не важко переконатися хто з нас каже правду: вистане поїхати до Швеції, або... заглянути до „Української Енциклопедії“ — книжки недорогої, а дуже потрібної!).

І знову випливають кораблі. На першім з них малий сухий хлопчина, з ясними зоркими очима, в синім, скромнім одязі, в завеликих жовтих чоботах і з завеликою шаблею. Їде на схід, увятися за барки з білим медведем, що засів йому під боком і зуби шкірить. Поглядає на хлопця його дружина і страх збирає сивих вояків: чи вдержить він у малих руках тяжкий меч, чи не пройме його серця жах на вид великана-медведя?!

Це малий Карло їде на великого Петра. Хоч ростом нерівні — історія обидвох назве Великими.

Гей! Молодий королю! Вважай на себе під Полтавою! Ти великий войовник, але в дечім слухай нашого Мазепи! Від твого щастя залежить і наше щастя, від твоєї рани заятріє і наша рана, куди більша і болючіша. Твоя країна переживе і невдачу і твою смерть — наша заніміє в крови на довгі-довгі віки.

Хотілось би крикнути, остерегти, але молодий король не послухав би, зрештою, й голос не долетить: кораблі Карла XII. давно-давно переплили...

Тільки мряка та сама і ті самі скали Швеції, порослі вічно зеленим лісом...

Пливемо на „Костюшку“ чудовим заливом. Обабіч корабля скелисті береги, а на них як ластівячі гнізда — домики. З червоними дахами, з зеленими віконницями.

— То літні віллі стокгольмських міщухів! — пояснює хтось. — Виїзджають сюди на вакації.

Меви, тим разом шведські, вже давно з нами. Ще на отвертім морі прилинули до нас. Певно відпровадили якийсь корабель з пристані, а тепер витають і провожають нас.

Чимраз більше корабликів, а то й моторових лодок на водах. Проти нас, попри нас і поперек нас. Махаємо до них руками — відповідають без ентузіязму, трохи мов би з „морського обовязку“. Для них вид корабля далеко (думаю) менший раритас, як для мешканця Космача, Борщева, чи Зарваниці. Скільки тих кораблів шляється щодня зеленим шляхом до столиці Швеції! А з кожного хтось махає руками і викрикує поздоровлення.

Але шведи — народ чемний і добре вихований. Махаєш ти — махне і він. Навіть служниця, що мила вікна в однім домику на мініятурнім острові, махнула до нас кілька разів стиркою.

Іззa ліса почали показуватись стрілисті вежі церков. Стокгольм. Усе, що живе (а не працює), вилягло на поклад „Костюшка“.

Спершу:

— Овва! Що таке Стокгольм. Казали, що...

— ...І місто невелике. Наша Варшава далеко більша.

— ...Мені Будапешт ліпше подобався.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „СЕКВОЯ".

Рідка фільма своєю простотою, свіжістю та екзотикою. Щось як кілька сторінок із „Книги джунглів" Кіплінґа. Каліфорнійські праліси мають не менші тайни, як індійські джунглі і коли вірити бодай у частині провідній думці „Секвої" — можлива там дружба між породами тварин, які природа зробила смертельним, відвічним ворогом. Маємо тут історію хижака-пуми й оленя, що подружились змалку, завдяки опіці молодої дівчини, їх виховниці. Дружба цієї лісної пари тягнеться довше, ніж можна це виснити обставинами, які інколи відбирають тварині потребу вбивати іншу тварину, коли вона сита. Тут маємо не саму дружбу, а майже людське розуміння спільної небезпеки та солідарности. Сцени ніжности пуми й оленя — неімовірні і ми схильні розяснювати їх деякими секретами фільмової техніки.

Заголовок фільми взятий від назви могутніх шпилькових вічнозелених дерев, які ростуть у Каліфорнії. Це посередні дерева між соснами і кипарисами. Секвоя може рости більш як 3000 літ. Її висота та ширина казкова; її гілки та листки збереглись із тої передісторичної доби, заки на землі появилась людина.

Геройкою фільми є досі невідома молода артистка Джан Паркер, що своєю появою достроюється до дикої природи. Чудові сцени із життя тварин на лоні природи. Сцена, коли маленьке оленя наближується до вбитої мами не розуміючи спочатку смерти, пізніше повне остраху та жаху — належить до рідких своєю зворушливістю. Фільма надихана любовю до природи і тварин, що вигибають з руки людини.

ДИВОГЛЯДИ.

ФАКУЛЬТЕТ КРАСИ

Колюмбійський університет у стейті Міссурі ввів кілька нових предметів, які складаються на новий факультет: факультет краси. Призначений він для жінок, щоб вони навчились, як приготовляти креми, пудри, ружі, перфуми та інші засоби для підтримання чи підготовлення краси. Крім цих гиґієністів викладають там теж як гарно одягатись, гарно рухатись, як ходити, як писати листи. Є теж предмети історії літератури, мистецтва та хемії. Студентки, що скінчать такий університет мають титул „д-р естетичних наук".

ЛІКАРІ УРЯДУЮТЬ НА ВУЛИЦІ

Кріза довела деяких лікарів у Будапешті до того, що вони підходять до людей у ресторані або й на вулиці питаючись за стан здоровля і переконуючи вибрану жертву, що вона — пацієнт, недужа. Лікарі виправдуються тим, що легше відвернути недугу завчасу, ніж запізно. У Будапешті повстала вже на цю тему приповідка: „Коли ти не підеш до лікаря, тоді він прийде до тебе"... У Китаю роблять ще простіше: кожний має свого постійного лікаря і платить йому так довго, як довго здоровий; коли занедужає лікар мусить старатись безплатно привернути здоровля своєму.... клієнтові.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 20. IX. год. 8. веч. Аб. 1. „Музика на вулиці", муз. комедія.

Субота, 21. IX. год. 8. веч. Аб. 1. „Музика на вулиці", муз. комедія.

Театр Рікнородностей.

Пятниця, 20. IX. нечинний.

Субота, 21. IX. год. 8. веч. Відчит Михайла Хоромянського.

Концерти Марії Сокіл на „Р. Ш."

Снятин 22. IX.
Бучач 24. IX.
Чортків 25. IX.
Радехів 6. X.

Кіна.

АДРІЯ: „Син Конг-Конґа" „Лови на тигра".

АПОЛЬО: „Золото" (з Бриґідою Гельм)

АТЛЯНТИК: „Борюся за життя" (Павло Муні).

ВАНДА: „Федора", „Ремо-Сатан".

ҐРАЖИНА: „Кіт і скрипка".

КАСІНО: „Секвоя".

КОЛІСЕЙ: Нечинне.

КОПЕРНИК: „Мала неня" (з Франціскою Ґаль).

МАРУСЕНЬКА: „Людина-вовк".

МІРАЖ: „Цісарські лови".

МУЗА: „Мужчини в небезпечному віці", „Шукачки золота".

ПАКС: Нечинне.

ПАЛЯС: „Леґіон безбожних".

ПАН: „Петербурські ночі", „Навіщо працювати" (Льорель і Гарді).

РАЙ: „Вероніка" (із Франціскою Ґаль).

СВІТ: „Для тебе співаю" (з Кепурою).

СОНЦЕ: „Світ без мужчин", „Вбивство в Шікаго".

СТИЛЕВЕ: „Провокатор Азев" і ревія.

УТІХА: „Поїзд-примара" та ревія.

ХИМЕРА: „Каранґа".

Закордонне радіо.

Пятниця, 20. вересня 1935.

Відень (506'8) 17.35 Форт. ресіталь, 19.30 „Пуритани" оп. Белініа, 22.20 Популярна музика. **Кошиці** (259,1) 17.50 Нар. пісоньки й циг. музика, 20.15 Скрипка. **Прага** (470,2) 12.30 Сальон. музика, 18.00 Соната на скрипку та фортепіян Франкка, 20.40 Нар. пісоньки. **Париж** (1684) 20.45 „Ля Ґазет Монмартр" вес. авд., 22.30 Танк. музика. **Білгород** (437,3) 13.15, 20.00 Спів. **Берлін** (356.7) 9.00 Пісні, 14.15 Скрипка співає про кохання, 16.30 Музика, спів, рецитації, 19.00 Симф. танки Ґріґа, 20.55 Військ. марші Шуберта на форт. 4 руки. **Кенігсвустергавзен** (1571) 16.00 Популярний концерт, 17.45 Суч. музика, 19.00 Спадаюче листя — концерт. **Кельн** (455,9) 12.00 Музика. **Ляйпціґ** (382,2) 16.00 Спів, музика, 20.15 Нім. пісні. **Мінхен** (405,4) 16.10 Пісні, 19.09 Вес. концерт, 23.00 Брамсові твори. **Будапешт** (550,5) 12.05 Скрипка, форт., 23.20 Циг. музика. **Мілано** (221,2) 11.30 Квінтет, 21.15 Популярна музика, 20.40 Концерт.

Субота, 21. вересня 1935.

Відень (506,8) 20.15 Вес. вечір, 22.10 Нові австр. пісні, **Братислава** (298,8) 20.15 „Де співає соловейко" оп. Леґара, **Брно** 325,4) 18.45 Оперетові арії, 19.45 Вок. квартет. **Прага** (470,2) 16.30 Легка музика, 18.20 Триста літ форт. музики. **Париж** (1646) 12.15 Концерт, 20.45 „Ле сір де Верґі" ком. опера Терасея (фрагм.), 22.50 Легка й танк. музика. **Білгород** (437,3) 17.00 Пісоньки, 20.00 „Чар вальса" оп. О. Штравса, **Берлін** (356,7) 14.15 Вес. мельодії, 18.10 Словно-муз. авдиція осінна, 19.00 Солісти, 20.10 Вес. програма. 22.30 Вес. концерт (спів, муз.). **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Музика, 22.30 Музика, спів. **Кельн** (455,9) 20.10 Вечір Й. Штравса (спів, музика). **Ляйпціґ** (382,2) 18.35 Комп. концерт Німана. **Мінхен** (405,4) 15.15 Шуманові пісні, 18.30 Форт. ресіталь, 19.05 Камер. концерт, **Будапешт** (549,5) 17.20 Циг. музика, 22.35 Концерт, **Мілано** (221,2) 13.05 Тріо, 21.30 Симф. концерт, **Рим** (420,3) 13.05 Легка музика, 20.40 Вечір опер.

Львівське радіо.

Пятниця, 20. вересня 1935.

6.30 Ранішня авд., 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Для ст. дітей: На пасовищі, 12.40 Інструм. музика з гр. пл., 13.25 Для жінок, 13.30 З ринку праці, 13.35 Легка муз. з гр. пл., 15.15 Біржа, 15.25 Експорт, 15.30 Концерт, 16.00 Гутірка для хорих, 16.15 Концерт орх., 16.45 Для ст. дітей: Звірі, яких не любимо 17.00 Репортаж, 17.15 Хвилина поезії, 17.50 Популярна музика з гр. пл., 17.50 Спорт. порадник, 18.00 Ресіталь — альтівка, Листи та програми, 18.40 Спорт. гутірка, 18.45 Скр. ресіталь Іллі Армарника в супр. фортепіяну, 19.00 Фейл: Тяжке слово, 19.20 Реклям. концерт, 19.3 Комунікати, 19.35, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Акт. монольоґ, 20.00 Концерт легкої музики, 20.45 Веч. денник, 21., Танк. музика, 21.30 Із суч. Польщі, 21.35 Симф. концерт, 22.35 Музика з гр. пл.

Субота, 21. вересня 1935.

6.30 Ранішня авдиція, 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Концерт орх., 13.25 Для жінок, 13.30 Найгарніша гр. пл., 14.30 Комічна опера з гр. пл., 15.00 Із спогадів Войт. Косака, 15.15 Біржа, 15.25 Польська морська торговля, 15.30 Концерт, 16.00 Лекція фр. мови, 16.15 Твори на фортепіян, 16.30 Техн. скринька, 16.45 Вся Польща співає, 17.00 Приріст населення та справа сусп. доходу, 17.15 Новинки з гр. пл., 17.45 Світ наших звірів, 17.50 Дорогичин, 18.00 Для ст. дітей: Антена в коршмі „Рим", 18.30 Огляд виданнкитв, 18.40 Сільва рерум, 18.45 Пісоньки з гр. пл., 19.00 Львівські пісоселі для дітей, 19.20 Реклям. концерт, 19.32 Комунікати, 19.35, 19.40 Спорт. вістки, 19.50 Акт. гутірка, 20.00 Концерт орх., 20.45 Веч. денник, 20.56 Із суч. Польщі, 21.00 Краса рідної мови, 21.30 Вес. Сирена, 22.00 Концерт орх., 23.05 Танк. музика.

Читайте „Діло"!

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.29—5.32 зол.

Нім. марка 1·55—1·60, фр. франки 34·85—35·00, шв. франки 172·50—173·00, фунти стерлінги 26·10—26·25, австр. шілінги 90·50 — 102, чеські корони 20·50—21·50, рум. леї 28·50—30·50, ліри 37·00—40·00.

Золото: Доляри 9.02—9·05, Франки фр. 34·40—34·80, Дукати 82·00—82·75, Корони 36·20—36·80, Рублі 4·60 — 4·70, 1 гр. зол. 5·924.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 43·50—45·00, 5 проц. дол. Б. Г. 53·00—54·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 41·50—43·00, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 44·50—46·00, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 50·50—52·00, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Преміївки.

Долярівки 51·50 — 52·50, Інвестиційна 106·00—108·00, Будівельна 40·50—42·50.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 19-го вересня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг.	масла десерового бльокового без опакування . .	2·70 зол.
1 кг.	масла десерового в бочках враз з опакуванням	2.74·50 „
1 кг.	масла дес. експорт. враз з експортовим опакуванням дає зачет по . . .	2·80 „
1 л.	молока	0·13 „
1 л.	сметани	0·60 „
1 к.	яєць	3·40—3·45 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло звишкова, на молоко і сметану слаба, на яйця сильна.

Маслосоюз повідомляє, що від 19. IX. ц. р. платить своїм доставцям **за 1 кг** живої ваги птиці льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 80 дкг.	за 1 кг.	0·80 зол.
Мол. одвор. кури I. кл.	„	0·90 „

Птицю приймає в кількости визначеного приділу для кожного свого доставця.

ОПОВІСТКИ.

Кооп. „Українське Народне Мистецтво" повідомляє своїх членів, що **відкриття клюбу „Нової Хати"** відбудеться 23. вересня ц. р. в год. 18 в домівці клюбу Ринок ч. 39. Цікава програма. 883

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.